

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

“อิทธิทธิปาฏิหาริย์” คือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งลึกลับเป็นปรากฏการณ์เหนือความเป็นธรรมชาติของโลก ที่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถพิสูจน์ตรวจสอบความจริง หรืออธิบายความเป็นเหตุและผลทางวิทยาศาสตร์ได้ จึงเป็นความเชื่อที่อยู่คู่กับปัจเจกชนมาตั้งแต่อดีตกาล ดังนั้นเป็นความลำบากที่จะตัดสินได้ว่าความเชื่อบุคคลเหล่านั้น “ถูก” หรือ “ผิด” ทั้งนี้การที่บุคคลในสังคมจะมีความเชื่อในเรื่องแบบเดียวกันนั้น คงเป็นไปได้ไม่ได้ ซึ่งมีที่มาหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็น การอบรมเลี้ยงดู ระดับการศึกษา การอบรมบ่มเพาะ ความเป็นคนเมือง หรือความเป็นคนชายขอบ สภาพแวดล้อม หรือแม้กระทั่งสภาวะจิตใจของปัจเจกบุคคลนั้น ๆ เพราะปัจเจกบุคคลในสังคม อาจมีความเชื่อที่เป็นทั้งกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือความเป็นธรรมชาติ (Supernaturalism) ก็ว่าได้โดยเฉพาะในสังคมไทยมีความเชื่อในเรื่องนี้มาตั้งแต่อดีตและสะสมจนมาถึงปัจจุบันคนไทยบางส่วนยังคงยึดถืออยู่กับความเชื่อหรืออิทธิทธิปาฏิหาริย์

ทั้งนี้แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber)¹ กล่าวว่า “ไม่มีสังคมใดที่ไม่มีสิ่งที่เรียกว่าศาสนา จะพบว่าทุกสังคมมีความคิดความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติด้วยกันทั้งนั้น” มนุษย์ในทุกสังคมมีความเชื่อว่ามีอำนาจบางอย่าง ภาวะบางอย่าง ซึ่งอาจจะอยู่ในรูป ของผีบางเทวดา พระเจ้า กรรม เป็นผู้ที่หรือเป็นสิ่งที่มีความอำนาจในการให้คุณให้โทษสามารถบันดาลให้เกิดปรากฏการณ์ปาฏิหาริย์ควบคุมหรือบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งพันอำนาจของมนุษย์ทั่วไป²

¹ Max Weber, The Sociology of Religion (Boston: Beacon Press, 1963), pp. xxvii-viii.

² ศิราพร ลีตะฐาน, “แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาในสังคม,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาในสังคม, หน่วยที่ 1-7 (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532), น. 7.

นักวิชาการศาสนาวิทยาอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ และอาจารย์ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม นักวิชาการด้านมนุษยวิทยา ต่างมีความเห็นตรงกันว่าระบบความเชื่อในสังคมไทยนั้น ประกอบด้วย 3 ระบบใหญ่ ๆ คือ ผี พราหมณ์ พุทธ ต่างผสมผสานและอยู่ร่วมกันจนค่อนข้างจะแยกแยะได้อย่างลำบาก ดังนั้นในระบบความเชื่อของไทยจึงมีระบบแบบ three in one คือมีทั้ง ผี พราหมณ์ และพุทธรวมอยู่ด้วยกัน³ กล่าวได้ว่าความเชื่อของปัจเจกบุคคลอาจมีทั้งกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความมงายไร้เหตุผล หรืออาจมีเหตุผลบนประสบการณ์ตรง (Direct experience) ของตัวเอง หรืออาจมีเจตนาทั้งด้านบวกและลบแอบแฝงอยู่

เมื่อเวลาใดก็ตามที่คนเกิดความไม่มั่นใจต่อการดำรงชีวิตของคนเราในอนาคต ไม่ทราบว่าจะเหตุการณ์จะเป็นอย่างไร ไม่ทราบที่มา หรือเหตุผลว่า เหตุใดเหตุการณ์บางอย่างจึงเป็นไป เช่นนั้นเมื่อนั้นมนุษย์จำเป็นต้องหาที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจนั้นก็คือ “ศาสนา” ระบบศาสนาตามความเชื่อของสังคมไทยอาจเป็นได้หลายอย่าง เช่น หมอผี เพราะไม่แน่ใจว่าจะเล่นหุ่นบริษัทนี้ดีไหม หรือไปหาคนทรงเพราะอยากทราบว่าทำไมลูกคนเล็กจึงป่วยเรื้อรังไม่หายเสียที ไปบนศาลเจ้าพ่อหรือบนพระพรหมให้ได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง หรือให้ถูกลอตเตอรี่ ไปหาพระเพื่อให้อร่ามนต์ให้โชคดี ไปสมัครงานก็ได้งานทั้งหมดนี้เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อที่ว่า มีอำนาจเหนือธรรมชาติบางอย่างซึ่งจะสามารถดลบันดาลให้สิ่งต่าง ๆ เป็นไปด้วยอิทธิฤทธิ์ของสิ่งนั้น ๆ เช่น เชื่อว่าพระพรหมมีอำนาจดลใจให้เจ้านายพิจารณาความดีความชอบให้ตน หรือเชื่อว่าน้ามนต์คาถาของหลวงพ่อก็มีอำนาจจริงในการบันดาลให้เกิดสิริมงคลแก่ตนเวลาไปสมัครงาน⁴ มนุษย์จึงจำเป็นต้องหาที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจหรือพึ่งพาในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อตอบสนองของกลัวของตัวเองด้วยการเจรจาต่อรอง การบนบาน การแก้บน การร้องขอ การอ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือคุ้มครองรวมทั้งขอโชคลาภและตอบแทนด้วยการตัดสินบน ของกำนัลต่าง ๆ เช่น ดอกไม้รูปเทียน ข้าวปลาอาหาร หมูเห็ดเปิดไก่ หัวหมู สุรายาสูบ ตุ๊กตา หรือแม้แต่สัญญาต่าง ๆ นานา

ในโลกแห่งความเป็นจริงเรื่องราวเหล่านี้ ทั้ง ความเชื่อ ความศรัทธา ในโลกลับของพลังอำนาจเหนือความเป็นธรรมชาติ สสารพลังงานที่มองไม่เห็นตัวตน รวมทั้งปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับผีสิง เทวดา ไสยศาสตร์ เวทย์มนต์ คนทรงเจ้า ปีศาจ วิญญาณอาถรรพ์ การบนบานศาลกล่าว พิธีกรรม หมอผี โหราศาสตร์ มักจะปรากฏให้เห็นโดยการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน โดยเฉพาะ

³ กาญจนา แก้วเทพ, “ผี พุทธ พราหมณ์และสื่อ,” ใน โลกของสื่อ ลำดับที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พี.วันท์, 2542), น. 16-18.

⁴ ศิราพร จิตะฐาน, “แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาในสังคม,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาในสังคม, น. 8

หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยหลายชื่อฉบับนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์อย่างละเอียดและต่อเนื่อง ส่งผลให้คนไทยมีความเชื่อในเรื่องพิธีกรรมตลอดจนพลังอำนาจของวัตถุมงคลต่าง ๆ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ไทยหลายชื่อฉบับนำเสนอข่าวประเภทนี้อย่างต่อเนื่อง

เมื่อย้อนกลับไป ปี พ.ศ. 2550 สังคมไทยได้เกิดปรากฏการณ์จตุคามรามเทพที่ส่งผลให้มีมูลค่าการตลาดในอุตสาหกรรมพระเครื่องทั้งเก่าและใหม่ตลอดจนอุตสาหกรรมต่อเนื่องทั้งหมด มีมูลค่าประมาณ 15,000-20,000 ล้านบาท เมื่อรวมกับการเช่าบูชาจตุคามรามเทพอีกกว่า 10,000 ล้านบาท จะมีมูลค่าประมาณ 25,000-30,000 ล้านบาท ถ้าคิดเทียบกับ GDP (Gross Domestic Product) ของประเทศไทย ประมาณ 2 ล้านล้านบาท จตุคามจะมีสัดส่วนประมาณ 1.5% ของ GDP⁵

ความเชื่อในเรื่องเหล่านี้ถูกสร้างให้เป็นสิ่งที่จับต้องได้ เป็นรูปธรรม เป็นสินค้าที่ขายตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยสร้างมูลค่าตัวตนในเชิงพาณิชย์มากขึ้นจนก่อให้เกิดประเด็นร้อนทางสังคม (Social issue) ต่าง ๆ เหตุการณ์ดังกล่าวคือภาพสะท้อนระบบความเชื่อของสังคมไทยที่มีต่อเครื่องรางของขลังส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศฟื้นตัว หนังสือพิมพ์รายวันทุกฉบับตีพิมพ์เรื่องจตุคามรามเทพถี่ๆ ทั้งรายงาน บทวิเคราะห์ โฆษณา สร้างจตุคามรุ่นต่าง ๆ วันละนับสิบล้าน หนังสือวิเคราะห์ข่าวทุกฉบับนำจตุคามรามเทพขึ้นปกติดต่อกันหลายสัปดาห์ สื่อมวลชนบางเจ้าผันตัวเองมาเป็นเจ้าภาพจัดเสวนาจตุคามฯ ในโลกไซเบอร์เกิดเว็บไซต์เกี่ยวกับจตุคามมากถึง 690,000 เว็บไซต์⁶

ผลการสำรวจของ นีลเสน มีเดีย รีเสิร์ช (ประเทศไทย) ได้รายงานตัวเลขการใช้บโฆษณาประเภทสื่อสิ่งพิมพ์เดือนเมษายน 2550 ในกลุ่ม 10 สินค้าที่ใช้โฆษณาส่งสูงสุด อันดับ 1 คือ วัตถุมงคลใช้โฆษณามูลค่า 60.4 ล้านบาท⁷ ส่งผลให้อัตราการโฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีราคาสูงถึงหน้าละ 6-7 แสนบาท ส่วนหนังสือพิมพ์ข่าวสดหน้าละ 2 แสนบาท เรื่องราวเหล่านี้ปรากฏอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงและถูกนำเสนอโดยผ่านสื่อมวลชน

⁵ วิชา จิรภาไพศาล, “จตุคามรามเทพ : สังคม, ศรัทธา, และมูลค่าการตลาด,” ศิลปวัฒนธรรม 28(มิถุนายน 2550):82.

⁶ สุเจน กรรพฤทธิ์, “ปรากฏการณ์จตุคามรามเทพ 2550 เมื่อ “เทพ” มาเยือนเมืองคอน,” สารคดี 23 (มิถุนายน 2550):61.

⁷ รายงานพิเศษ, “โฆษณา เมษายน 2550 จตุคามรามเทพ ครองแชมป์ ดันซื้อสื่อพุ่ง 60 ล้าน,” มติชนสุดสัปดาห์ 27(พฤหัสบดี 2550):28.

สื่อมวลชนทุกแขนงรายงานข่าวเกี่ยวกับปรากฏการณ์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เหล่านี้ ผ่านหูผ่านตาประชาชนเกือบทุกวัน หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยหลาย ๆ ชื่อฉบับนำเสนอข่าวเกี่ยวกับอุบัติเหตุที่มีผู้รอดชีวิตแขวนเครื่องรางของขลังต่าง ๆ หรือการรอดชีวิตจากการถูกทำร้ายด้วยอาวุธ โดยผู้รอดชีวิตเชื่อว่าเป็นเพราะเครื่องรางของขลัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่นับถือบูชาเป็นผู้คุ้มครองปกป้องตลอดจนการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางความเชื่อ การเข้าทรง การแก้บน การลงของ การปลุกเสก เรื่องความอภรรพ์ของภูตผี ปีศาจ ศพไม่เน่าเปื่อย การแห่ไปขอหยกกับต้นไม้ใหญ่ การกราบไหว้บูชาสิ่งแปลกประหลาด หรือแม้แต่ความผิดปกติทางร่างกายของสัตว์ต่าง ๆ ตลอดจนพิธีปลุกเสกเครื่องรางของขลังต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การนำเสนอข่าวดังกล่าวล้วนแล้วแต่อยู่บนความเชื่อของประชาชนที่สามารถเชื่อมโยงไปยังระบบศาสนา ที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคม

เสียดำ-หลวงหนุ่ยประชันอินนิหารจตุคาม โชว์ หลวงพ่อทวดศักดิ์ ชูตินโร (เสียดำ) พระชื่อดังจากวัดศรีนวลธรรมวิมล กทม. โชว์ลีลาทำให้น้ำมนต์กระจายออกจากบาตร ขณะร่วมพิธีปลุกเสกจตุคามฯ รุ่นอภิมหาเศรษฐีตลอดกาลที่ศาลหลักเมืองสิงห์บุรี เมื่อวันที่ 24 ก.ค.50 ไม่แพ้กันพระครูสังฆรักษ์ปธานหรือหลวงหนุ่ย วัดคองหงษ์ จ.สงขลา เจ้าพิธีร่วมปลุกเสกจตุคามฯ ประชันกับหลวงพ่อทวดศักดิ์ สร้างความฮือฮา ไม่แพ้กันใช้นิ้วหัวแม่มือตึงน้ำตาเทียนขึ้นมาจากขนน้ำมนต์⁸

จากข่าวข้างต้น เป็นการรายงานข่าวที่ชี้ให้เห็นภาพของควมมีฤทธิ์เดชของผู้ปลุกเสกวัตถุมงคลด้วยการบรรยายเหตุการณ์และภาพ หนังสือพิมพ์หลาย ๆ ชื่อฉบับนำเสนอในข่าวหน้า 1 อาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนต้องการการสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมไทยที่มีต่อการยอมรับในเรื่องไสยศาสตร์ โชคกลาง และอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ หรือแม้แต่การนำเหตุการณ์ธรรมชาติมาอ้างอิงในเนื้อหาข่าว

“ฮือฮา-ชาวบ้านฮือฮาเกิดอาทิตย์ทรงกลดแล้วยังมีวงกลมสีแดงล้อมรอบอีก 8 ดวง ขณะมีการทำพิธีปลุกเสกจตุคามรุ่นบันดาลโชคมหาเศรษฐี บริเวณโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดศรีญาติ อ.เมือง จ.ราชบุรี เมื่อวันที่ 22 ก.ค.”⁹

การเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติถูกนำมาอ้างอิงในการรายงานข่าวพิธีกรรมปลุกเสกวัตถุมงคล แต่ไม่ได้อธิบายความเป็นเหตุและผลทางวิทยาศาสตร์ในการเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว แม้แต่เรื่องแห่งความรุนแรงก็ยังคงถูกถ่ายทอดด้วยสื่อมวลชนสื่อมวลชน ได้แก่

⁸ “เสียดำ,” ข่าวสด (25 กรกฎาคม 2550):1.

⁹ “ฮือฮาเสก ‘จตุคาม’ ลูกแก้วล้อมตะวัน,” ข่าวสด (23 กรกฎาคม 2550):1.

“ผอ.รร.เล่นบท “เหนียว” ชาวลำพูนหวาดเสียว ปลุกเสกจตุคามฯ รุ่นเจ้าราชันฯ เจ้าพิธีพรหามณ์สุดพิสดาร ลู่ ๆ ชักมีดสแตนเลสปาดคอผู้ร่วมพิธี 2 รายซ้อนโชว์ความเหนียว ก่อนชาวบ้านจะขอร้องให้ยุติเพราะไม่เหมาะสม”¹⁰

“ยังโชว์ พระครูสังฆรักษ์ปธานพหรือหลวงหน้อยทำหวาดเสียวอีกครั้งใช้มีดเชือดคอตัวเองต่อหน้าต่อตาชาวบ้านนับพันคนระหว่างทำพิธีปลุกเสกจตุคามฯ รุ่นโคตรเฮง-โคตรรวย ที่ จ.ประจวบคีรีขันธ์”¹¹

“ตะกรุดช่วย นายชาติตรี ดวงปาโคตร หนุ่ม จยย. รับจ้าง อ.ธัญบุรี โชว์ตะกรุดพระอาจารย์ฮึดพร้อมรอยแผลที่ถูกใจเชือดคอชิงทรัพย์จนหวอะแต่เชื่อว่ารอดตายเพราะตะกรุดดังกล่าวและใจก็ถูกจับได้หลังเกิดเหตุ”¹²

“พระช่วย นายสถาพร งามฉวี ส.ท.คลองหลวง จ.ประทุมธานี โดนมือปืนดักยิงถล่มจิ้ง ๆ แต่รอดมาได้บาดเจ็บแค่ไหล่ฟกซ้ำเจ้าตัวเชื่อเป็นเพราะพระสมเด็จเศไชโย ที่ห้อยคออยู่ช่วยให้แคล้วคลาดมาได้”¹³

จากข่าวดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์เป็นผู้ขยายภาพความเชื่อในพลังลี้ลับหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้สร้างความหมายและความศรัทธาให้กับประชาชนหนังสือพิมพ์ได้หลอมรวมความเชื่อในเรื่องดังกล่าวให้เป็นวัฒนธรรมนิยมแม้แต่สิ่งที่เป็นนามธรรมก็ยังสามารถขยายได้ด้วยการสร้างกระแสนิยมทางวัฒนธรรม (Pop Culture) โดยผ่านกระบวนการประกอบสร้างของสื่อ

“มือกำจตุคามไปชอร์ตรอดหนุ่มสไปเดอร์แมนพันสายไฟแรงสูงฮือฮาหนุ่มสไปเดอร์แมนรอดชีวิตปาฏิหาริย์หลังทำความสะอาดตึกแล้วถูกไฟฟ้าแรงสูงชอร์ตเสื้อผ้าไหมร่างกายบางส่วน”¹⁴

การนำเสนอข่าวบางเรื่องอาจส่งผลต่อความศรัทธา ความเชื่อ ทางด้านด้านศาสนา “เนื่องจากศาสนาทุกศาสนา รวมทั้งพุทธศาสนาได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ด้านการอบรมธรรมและยกระดับจิตใจประชาชนให้สูงขึ้นโดยหลักธรรมที่จริงแล้วทุกศาสนาจะมีจุดยืนที่ตรงกันข้ามกัลป์ลักษณะนิยมวัตถุ”¹⁵ แต่การนำเสนอข่าวที่ส่งผลให้พุทธศาสนาไปในทางลบ คือการนำเสนอ

¹⁰ เรื่องเดียวกัน.

¹¹ “ยังโชว์,” ข่าวสด (13 สิงหาคม 2550):1.

¹² “ตะกรุดช่วย,” ข่าวสด (13 พฤษภาคม 2550):1, 15.

¹³ “พระช่วย,” ข่าวสด (24 กุมภาพันธ์ 2550):1, 14.

¹⁴ “ปลุกจตุคาม,” ข่าวสด (9 สิงหาคม 2550):1, 14.

¹⁵ กาญจนา แก้วเทพ, “ผี พุทธ พรหามณ์และสื่อ,” ใน โลกของสื่อ ลำดับที่ 3,

เรื่องราวของพระสงฆ์ที่กำลังสอนให้ชาวพุทธเรื่องเรื่องไสยศาสตร์ ฟังพาเทพ เทวดา สิ่งลี้ลับ ตกเป็นทาสของความโลภ “ที่ร้ายแรงที่สุดคือสื่อมวลชนไม่เพียงแต่ไม่ชี้แนะประชาชนในทางที่ถูกต้องไม่นำความจริงมาเสนอต่อประชาชนแต่ยังหลอกลวงประชาชน ยอมทิ้งจุดยืน ยอมขายจิตวิญญาณเพียงเพื่อแลกกับเงินจนตอนนี้กลายเป็น สื่อ-มอม-ชน ไปแล้ว”¹⁶

สลด!! สาววัยรุ่นนำศพลูกใส่กระติกน้ำแข็งถวายพระทำจุตคาม พระจุตคาม ลูกกรอกคนไม่กลัวแห่เข้ายอดฟุงกว่า 200 เท้า สาววัยรุ่นนำศพลูกใส่กระติกน้ำแข็งแช่เย็นถวายวัดหวังให้ลูกสร้างกุศลไปเกิดใหม่ แม่เจ้าอาวาสทราบข่าวแทบช็อก รุดเยี่ยมกลัวถูกจับศึกไม่มีเงินใช้หนี้ หัวขโมยแฝงตัวประชาชนชกชากกุมาร จากกรณีนี้ หลวงพ่อสมศักดิ์ สีลสาโร เจ้าอาวาสวัดทวีการะอนันต์ ตั้งอยู่ ซอยเทพกษेत्रที่ 22 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ได้จัดสร้างพระจุตคามรุ่น พรเทพเทวาเมตตามหามงคล และรุ่นรอยทิวคูณ ซึ่งทั้งสองรุ่นมีส่วนผสมหลักเป็นเถากระดูกลูกกรอก จำนวน 28 คน จนเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ในวงกว้างว่าเป็นการเหมาะสมหรือไม่ ขณะที่โฆษกสำนักพุทธพระศาสนาและอธิบดีกรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรมออกมากล่าวโจมตีถึงความไม่เหมาะสม น.ส.เอ (สุดาภรณ์ ใจกว้างหรือรุ่ง อายุ 16 ปี ขอสงวนชื่อและนามสกุลจริง) ได้ เดินทางเข้ามาพบหลวงพ่อร้อมแจ้งความประสงค์จะนำลูกมามอบให้เนื่องจากได้แท้งลูกที่โรงพยาบาลลาดกระบัง กทม. โดยวันนี้ได้นำหลักฐานของโรงพยาบาล พร้อมทั้งอาหารหวานคาวมาถวายเลี้ยงเพลโดยกล่าวว่า ที่ตนนำศพลูกมาถวายให้กับหลวงพ่อนั้นเพราะทราบข่าวจากทางหน้าหนังสือพิมพ์คลิกคลิกเพราะว่าหลังจากตนเองแท้งลูกก็ไม่รู้จะดำเนินการอย่างไรจึงได้ไปปรึกษาญาติ จากนั้นจึงได้ไปซื้อกระติกน้ำเพื่อใส่ศพลูกแช่น้ำแข็งมาถวายโดยหวังว่าจะให้หลวงพ่อช่วยทำพิธีทางศาสนาเพื่อให้ดวงวิญญาณของลูกได้ไปเกิดใหม่¹⁷

จากการนำเสนอข่าวที่ยกมาข้างต้นเนื้อหาและข่าวสารที่น่าเสนอนั้น ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อระบบความเชื่อในสังคมไทยสื่อมวลชนจึงเปรียบเป็นเสมือนกระจกสะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ของประชาชน เรื่องราวดังกล่าวได้สะท้อนความเชื่อความ

¹⁶ ว. วชิรเมธี, “อินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ต กับ ว. วชิรเมธี : ถ้าคนไทยเข้าใจวิทยาศาสตร์และพุทธ ศาสนาอย่างลึกซึ้ง จตุคามรามเทพจะไม่มีที่ยืนในสังคมไทย ตอน 4,” สารคดี (มิถุนายน 2550):128.

¹⁷ คมชัดลึก, “สลด,” <<http://www.komchadluek.net>>, 6 เมษายน 2551.

ศรัทธาที่มีต่อคนไทย ผู้ศึกษาพบว่าในหน้าหนังสือพิมพ์มีข่าวประเภทนี้ถูกนำเสนออยู่อย่างต่อเนื่อง และสงสัยว่าข่าวดังกล่าวมีอิทธิพลอย่างไรต่อความเชื่อของประชาชน

มาลี บุญศิริพันธ์¹⁸ ได้กล่าวถึงว่า “หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิด และพฤติกรรมของผู้อ่านได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมกล่าวคือ การรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์อย่างสม่ำเสมอมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่านทางหนังสือพิมพ์” อิทธิพลของข่าว (Influence of News) ที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชน จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นกับปัจเจกบุคคลที่เป็นผู้รับสาร เช่น การเปลี่ยนแปลงความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitudes) และพฤติกรรม (Behavior) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ อาจเป็นผลของการสื่อสารมวลชนที่กระทบกับสังคมส่วนใหญ่มากกว่าได้ ดังคำกล่าวของพระมหาวชิรมณี ที่ว่า “สื่อมวลชนต่างหากที่ทำให้จิตตารามเทพแสดงปาฏิหาริย์ได้อย่างน่ามหัศจรรย์ทั้งหมดนี้ทำให้เกิดกระแสจิตตารามเทพซึ่งแท้ที่จริงเป็นลางบอกเหตุถึงความอาเพศของบ้านเมืองมากกว่าจะเป็นปาฏิหาริย์”¹⁹ จึงทำให้ผู้ศึกษามองว่าเนื้อหาและข่าวสารที่นำเสนอเกี่ยวกับปรากฏการณ์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์นั้น มีอิทธิพลต่อความเชื่ออย่างไรของคนไทยทั้งความเชื่อในรูปแบบพิธีกรรมต่าง ๆ ตลอดจนความเชื่อในวัตถุมงคลว่ามีพลังอำนาจ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์รายวันเป็นสื่อที่รายงานเหตุการณ์ได้อย่างละเอียดต่อเนื่อง ทั้งการสร้างประเด็น การสร้างกระแส ให้กับสังคม ความเชื่อเหล่านี้จึงถูกสร้างจากสื่อหรือเป็นความเชื่อจากมวลชนกันแน่และสุดท้ายได้สร้างการรับรู้อะไรให้แก่ประชาชนบ้าง

ปัญหานำวิจัย

1. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาข่าวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างไร
2. เนื้อหาข่าวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันมีอิทธิพลอย่างไรต่อความเชื่อของประชาชน

¹⁸ มาลี บุญศิริพันธ์, วารสารศาสตร์เบื้องต้น : ปรัชญาและแนวคิด (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. 16.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, น. 127.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเนื้อหาข่าวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของเนื้อหาข่าวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ที่มีผลต่อความเชื่อของประชาชน

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ความคิดเห็นทางด้านความเชื่อของประชาชนที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาข่าวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์จากหนังสือพิมพ์รายวัน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายของการทำการศึกษาอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการสอบถามเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่เปิดอ่านเนื้อหาข่าวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์จากหนังสือหนังสือพิมพ์รายวัน ก่อน โดยทำการศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

นิยามคำศัพท์

ผู้ศึกษาได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ สำหรับการศึกษาคั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันดังนี้คือ

อิทธิพลเนื้อหาข่าว หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาข่าวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ในหนังสือพิมพ์รายวัน ที่มีผลทั้งด้านบวกและลบต่อประชาชนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Attitudes) และพฤติกรรม (Behavior)

ข่าวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ หมายถึง การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ หรือความเชื่อในเรื่องวัตถุมงคล เครื่องรางของขลัง พระเครื่อง การทดสอบวิชาอาคม ความแปลกประหลาดของวัตถุต่าง หรือความอาถรรพ์

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับในเรื่องราวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ที่ประกอบด้วยเหตุผลและหลักการของตนเอง ได้แก่ ความเชื่อในเรื่องพิธีกรรม เชื่อมั่นในวัตถุมงคลต่าง ๆ และคาถาอาคม ตลอดจนความเชื่อในเรื่องปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ในที่นี้หมายถึงการมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์มาก่อน แล้วมาอ่านพบเนื้อหาข่าวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวดังกล่าวแล้วจึงเกิดความเชื่อและศรัทธาเพิ่มขึ้น หรือลดลง ทั้งนี้เป็นความเชื่อของตนเอง

วัตถุมงคล หมายถึง เครื่องรางของขลังต่าง ๆ ที่มีผลต่อความเชื่อความของผู้บูชา เช่น พระเครื่อง ตะกรุด ผ้ายันต์ จตุคามรามเทพ เป็นที่เชื่อกันว่าวัตถุมงคลเหล่านี้มีฤทธิ์อำนาจศักดิ์สิทธิ์ ที่ช่วยคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภัยจากอำนาจลี้ลับเหนือธรรมชาติ ภัยธรรมชาติ ภัยจากสัตว์และจากมนุษย์ด้วยกันเอง ทำให้ผู้ที่บูชาติดตัวเป็นที่รักใคร่เสนาหาของคนทั่วไป และเสริมส่งบารมีให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงในหน้าที่การงานอาชีพ เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. จากการศึกษาครั้งนี้คาดว่าจะมีแนวทางให้สื่อมวลชนตระหนักถึงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำเสนอข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อ
2. การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างคุณค่าข่าว ของหนังสือพิมพ์รายวัน ในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับความเชื่อ ความศรัทธา ของผู้รับสาร